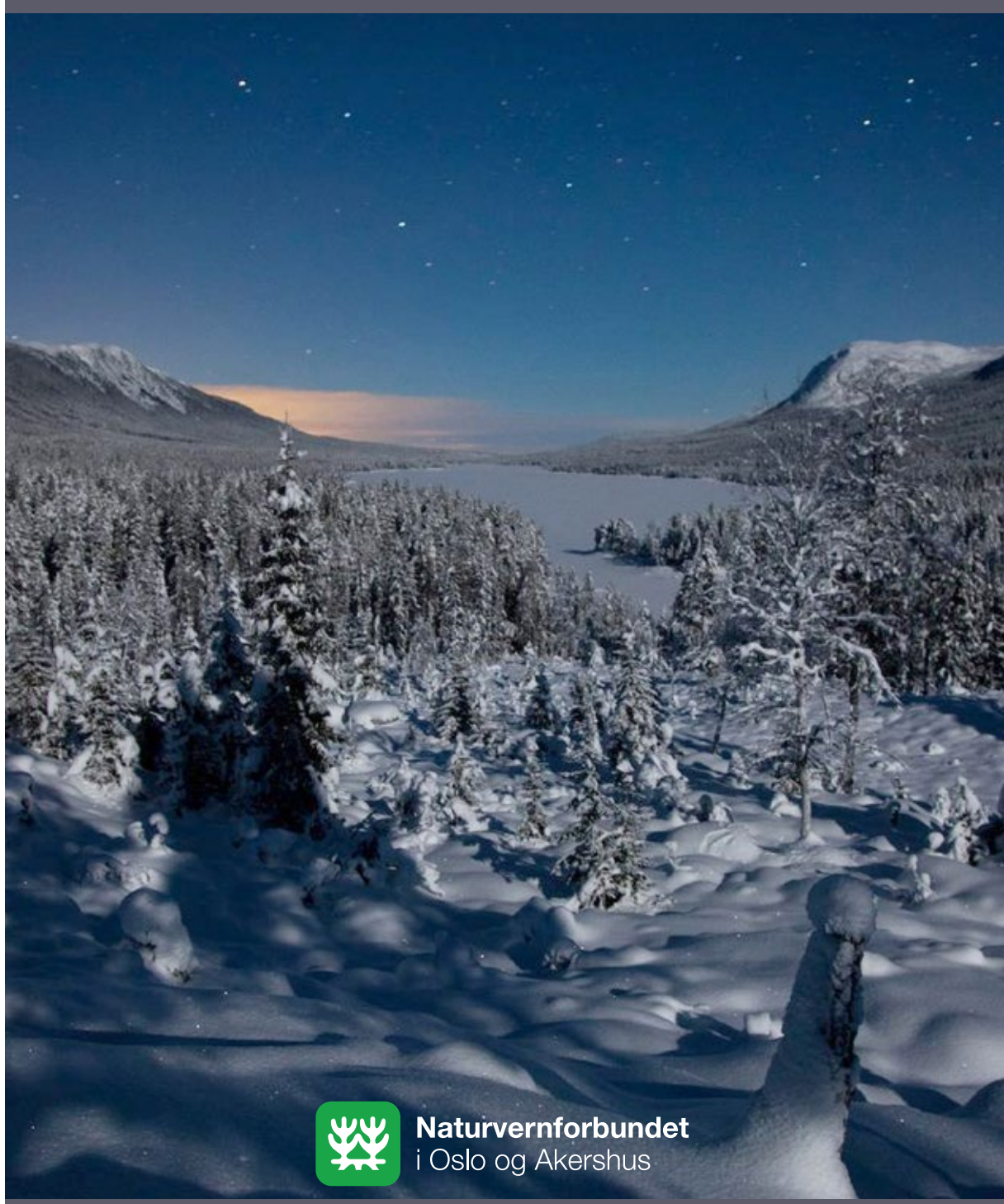

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2020 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 4 | 2019 | 38. ÅRGANG

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no, www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
Vakker villmarksnatur
i Vassfaret.

Foto: Thomas Mørch.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2019.
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:

Hovedmedlem: 390,-

Familiemedlem: 450,-

Student: 200,-

Førsteårskontingent

for student: 50,-

Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 7.700

MER INFORMASJON FINNER DERE PÅ WWW.NOA.NO ELLER FACEBOOK: NATURVERN

12. NOVEMBER | 18:00 – 20:00

OSLOMARKA, VÅR GRØNNE NATURSKATT

Fotografene Kai Jensen og Espen Bratlie vil gjennom bilder og ord formidle sine markaopplevelser. Samfunnsviter og skribent Andreas Hompland kåserer med et skråblikk om sitt forhold til Marka.

STED: LITTERATURHUSET I OSLO, WERGELAND-SALEN.

17. NOVEMBER | 12:00 – 14:00

HYGGELIG TUR I GAMMELSKOG VED ALNSJØEN

Velkommen til en hyggelig tur i gammelskog! Vil du oppleve gammelskog i nærheten til bebyggelse i Grorud? I forbindelse med miljøhovedstadsåret inviterer Monark og Naturvernforbundet i Groruddalen bydelspolitikere og innbyggere til tur i den fantastiske gammelskogen ved Alnsjøen.

STED: ALNSJØEN. OPPMØTE: RØDTVET T-BANE, KL. 12.00.

25. FEBRUAR 2020 | 18:00 – 20:00

DEBATTMØTE OM BIOLOGISK MANGFOLD

Foreløpig program: **Christian Steel**, SABIMA: Aichimålene og hvordan dette angår Norge. **Terje Blindheim**, Biofokus: Skogbrukets registreringer av biologisk viktige områder er for dårlig. Jusprofessor **Ole Kristian Fauchald** vil bli spurt om å belyse uheldig politikk, herunder bukker/havresekker i naturundersøkelser og konsekvensutredninger. Debatt der bl.a. stortingsrepresentant **Arne Nævra** og politisk rådgiver i KLD, **Marit Kristine Vea** deltar. Sett av datoen! Det blir inngangspenger for å dekke omkostninger ved arrangementet.

STED: LITTERATURHUSET, AMALIE SKRAM, ARRANGERT AV NOA

MEDLEMSDEMOKRATIET I NOA

NOA er en demokratisk forening. Det er våre mer enn 10.000 medlemmer som er Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Årsmøtet er vårt øverste organ, som avholdes hvert år. Her fastsettes arbeidsprogram og velges et styre. NOA har fått nye vedtekter etter mal av Naturvernforbundets vedtekter. Etter de nye vedtektene er det styret, og representanter for lokallagene, NU og temalagene som har stemmerett på NOAs Årsmøte – ut fra størrelsen på laget. I kommuner det ikke er lokallag, kan det gis stemmerett til frammøtte fra dette området etter spesielle regler. Møte- og talerett har alle NOAs medlemmer og NU-medlemmer i området.

Dette betyr i praksis at dersom du ønsker påvirkning på NOAs Årsmøte, må du stille på lokallagets årsmøte eller på det møtet i temalaget, der årsmøtepresentasjonen besluttes. Foreløpig er følgende temalag godkjent av NOAs styre: Markagrappa, Driftsstyret for Frønsvollen, Fjordgrappa og Byøkologigrappa.

Så følg med på innkallinger etc ut over vinteren! Er det saker du ønsker tatt opp på Årsmøtet, bør disse spilles inn til lokallagene eller NOA før nyttår.

ET LEVENDE ORGANISASJONSDEMOKRATI FORUTSETTER AKTIVE MEDLEMMER!

LEDER

Jeg husker hvordan jeg og søsknene mine gledet oss til å dra på hyttetur da jeg var barn. Hytta lå i Løuvåsen i Stor-Elvdal i Hedmark, med Piggvola og Storvola som nærmeste naboer. Den var typisk norsk, brunmalt i enkel 70-talls hyttestandard, med vedovn, vann i bekken og stearinlys som eneste belysning. Veien til utedoen ble om natten navigert etter lyset fra stjernehimmelen.

Bilveien til hytta endte på en liten avkjøring langs den humpete veien. Baga-sjen bar vi på ryggen i sommerhalvåret og trakk den i pulk i vinterhalvåret, gjennom terrenget til hytta som lå et godt stykke unna bilparkeringsen. Noe av det spennende og fine med å være på hytta, var at det var helt annerledes enn hjemme. Ingen tv. Ingen gatelys. Utedo, og vask i gammeldags vaskevannsfat. En gammel radio brakte nyheter hver morgen om været ville det slik. Man hadde god tid til å snakke med hverandre. Mange nye hytter i dag er velutstyrte og minner mest om hus i boligbyggefelt, med innlagt vann, strøm, asfalterte innkjørsler og satellitt-tv.

I mange kommuner og fylker i landet vårt blir naturen kun sett på som en økonomisk ressurs. I tillegg har regjeringen har gjort det lettere å bygge ned norsk natur ved å endre lover og forskrifter, blant annet i Forvaltingslovens §34, og gitt mer selvstyre til kommunene. Det har resultert i en utbygging i urørt natur som vi ikke har sett maken til tidligere. Gigantiske hyttefelt, og hyttepalasser med all tenkelig luksus som minner lite om den gamle folkehytta, planlegges og bygges i villmarka.

Hytteutbygging som tar store biter av urørt natur kan du lese mer om i denne utgaven av Grevlingen. Urørt natur blir

et stadig større savn for oss. Mange opplever at barndommens rike ødelegges. Økosorg er det nye ordet på alles lepper om dagen. Den kan du lese mer om i Sigmund Hågvars sak «Vennskap med naturen?».

Vi har i dette nummeret av Grevlingen satt av litt ekstra plass for å vise frem den nye flotte Markakalenderen for 2020, med nyttig informasjon og vakre bilder. Gir du en Markakalender i julegave i år, får mottakeren også spennende turforslag som passer for både store og små turgåere. Et medlemskap i foreningen vår i julegave gjør julefeiringen enda grønnere. Med ønske om en grønn jul og et enda grønnere nytt år!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Enn om vi kledde fjellet
- Hytteutbygging i Norge
- Rasering av villmark.
- Sagnomsuste Vassfaret – finnes ikke mer?
- Markakalenderen 2020
- Grunnleggende svakheter i områdeplan for Filipstad
- Oslo Miljøhovedstad 2019
- Klimafestivalen
- Skattefri gave til Markaarbeidet?
- Sammenhengende villmark
- Vennskap med naturen?
- Bokanmeldelse
- Stubbesitter

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

Enn om vi kledde fjellet

Enn om vi kledde fjellet – spurte Bjørnson, med skog i tanken. Nå er vi mer redd for tilgroing – at buskas og skog skal ta utsikten fra alle hyttene - eller fritidsboligene – som vi kler fjellet med i våre dager.

Truslene mot det biologiske mangfoldet er en vel så alvorlig trussel som klimaendringene, advarer FNs naturpanel, og konkluderer med at den desidert største utfordringen er arealendringer – at vi bygger ned natur eller endrer bruken slik at mangfoldet av organismer går tapt eller svekkes.

Arealforvaltning er kanskje den viktigste fellesnevneren for svært mye av naturvernarbeidet. Vi i NOA har lenge hatt fokus på arealendringene, både i Marka og i byen, men i liten grad tatt opp vårt indirekte fotavtrykk – gjennom en stadig økende fritidsbebyggelse, med de konsekvenser denne har for arealbruk rundt om i distrikterne. Den nye hyttebølgen har betydelige miljøkonsekvenser, bl.a. i form av stort ressursforbruk ved oppføring av høystandardbygninger, energiforbruk til oppvarming, generering av stor trafikk og bilbruk, - i tillegg til nedbygging av fri natur og fortrengning av dyr og fugler.

I NOA er vi veldig for bruk av natur til friluftsliv og naturopplevelse, og den norske hyttekulturen har stått oss veldig nær, slik den framsto inntil et par-tre tiår siden. Nå er vi mer skeptiske, ja rett ut sagt negative til utviklingen, med en grotesk økning i standarden og stadig nye hyttefelt i tidligere uberørt natur eller i kulturlandskapet rundt gamle setre. Det dreier seg i stadig mindre grad om en videreutvikling av den norske, naturnære hyttekulturen, men en framvekst av stadig nye eksempler på et materielt overflodssamfunn – langt ut over hva som kan kalles bærekraftig.

I tillegg til den helt unødvendige ressursbruken i de nye fritidsboligene og den belastningen den medfører på natur og begrensede ressurser, fører virksomheten til at enda flere av våre nære skog- og fjellområder bygges

ned. Fri natur er en sterkt begrenset ressurs, og FN anbefaler både styrking av naturvernet og at igangsetter restaurering av ødelagt natur. Men som vanlig tar ikke vi i Norge advarslene inn over oss – vi ha da så mye natur!

Men har vi det? All tilgjengelig statistikk og oversikter over naturforholdene viser at vi reduserer arealene med fri natur i en foruroligende fart. Er du i tvil, prøv å få tak i et eksemplar av boka «Norsk natur farvel?», redigert av Sigmund Hågvær og Bredo Berntsen - der du kan se svært illustrerende kart og illustrasjoner av hvordan naturen bygges ned, bit for bit, og hvor utviklingen de siste tiårene og det siste århundret har gitt et sjokkerende naturtap. Vi kan ikke lenger leve i troen på vår uskyld – utviklingen her på berget går fortere, og er minst like brutal som i andre deler av verden – selv om vi gjør det med stil, slik bare vi rike har råd til. Det er hevet over tvil at også vi, her i Norge, må ta rev i seglet for å

redde restene av viktige naturområder. Vi trenger også et kritisk søkelys på det store merforbruket og den økte transporten som følger i kjølvannet av hytteboomen og på den endringen vi opplever i krav til komfort og i innstillingen til hyttelivet.

Mange av oss har selv hytter eller tilgang til hytter. Hytter på en skala fra de gamle, primitive koiene og små familiehytter, til de gedigne palassene som bygges enkelte steder i dag. Hva kan vi gjøre, når vi først har fått oss en hytte vi er blitt glad i? Hvordan kan vi bidra til å dempe det økologiske fotavtrykket? Noen fasit finnes ikke, men mulighetene er mange. Vi trenger all den kreativiteten vi kan oppdrive for å gjøre vår gleder enklere, både når det gjelder hytta og dens utrustning, transporten til hytta og det vi bruker tiden til når vi er der.

I dag er det mange som reiser lange strekninger hver helg for å komme seg på hytta. Kunne et alternativ være færre turer og lengre opphold; mindre kjøring pr. opphold? Kan vi tilby venner og kjente å bruke hytta, eller leie den ut når du ikke bruker den selv? Kanskje går det an å etablere sameier for at flere kan benytte én hytte i stedet for å bygge hver sin? Still deg spørsmål om hvilke materielt nivå du

behøver på hytta – hvordan du kan minimere ressurs- og energiforbruk. Kan du ta offentlig kommunikasjon i stedet for bil? Samkjøre med hyttenaboer?

Og kommunene – hva kan de gjøre? Si et tydelig nei til nye hytter i sårbar natur, ved sjø og vassdrag, i de siste naturskogene og i snaufjellet. Kan man stramme inn på arealforbruket ved å legge nye hyttetomter inne i allerede regulerte hyttefelt? Sette begrensninger for størrelsen på nye hytter? Organisere lokaltransport fra tog/buss i kommunesentrum og opp til lokale hyttefelt?

Vi er kommet til et nivå på utviklingen hvor det er på tide å sette foten ned. Vi kan ikke spise opp mer natur. Det henger ikke på greip at vi skal kjøre titalls mil hver helg for å få en avveksling fra det daglige livet, som heller ikke er på grensen til så hardt som tidligere tiders mennesker opplevde.

Og der er nok et tankekors: at vi i en ikke alt for fjern fortid greide å glede oss minst like mye over det enkle hyttelivet. Over å komme fram etter en lang tur inn til hytta, kjenne gleden ved å høre knitringen i ovnen og se lyset fra ovnen blafre over tømmerveggene. Bære vann og ved, stearinlys i stedet for skjermflimmer.

Vassfaret.
Foto: Erland Olsen.

Hytteutbygging i Norge

Rasering av villmark

Rasering av villmark

I Aftenposten mandag 13. desember 2018 skriver far og sønn Poppe om hvordan en enorm vindmøllepark vil kunne rasere et særegent villmarksområde i Finnmark – et område de har hatt gode opplevelser i. Jeg forstår så inderlig vel deres frustrasjon og sinne over disse utbyggingsplanene. Men dette er naturligvis ikke noe enestående eksempel på nedbygging av villmark i vårt land. Det føyer seg inn i et mønster vi har sett i årevis. Og det er blitt verre og verre. På nasjonalt nivå utgjør den bevisste ødeleggelsen av vill og urørt natur ett av våre største miljøproblemer. Som far og sønn Poppe skriver, er nå under 12 prosent av vår natur villmarkspreget.

Denne raseringen skjer på ulike måter. Men den mest «effektive» av dem alle er utbygging av store hyttefelt i urørt natur. Det skjer hele tiden i store deler av vårt vidstrakte land. I skrivende stund kjører f.eks. store anleggsmaskiner innover i retning Vassfaret landskapsvernområde i Flå i Buskerud. Et felt på ca. 1800 høystandard-hytter skal bygges i det siste store sammenhengende villmarksområdet inn mot verneområdet. Riktignok har protester medført noen mindre justeringer i de opprinnelige planene, men store urørte områder med flotte biotoper for hjortedyr, skogsfugl m.m. blir nå ødelagt.

Skadevirkningene av slik gigantiske utbygginger er også andre. De store fritidsboligene som planlegges, vil ha store energibehov, og de vil medføre ytterlige trafikk på allerede sterkt trafikkbelastede veier. Dette behøver ikke utdypes. Dette har skjedd i årevis og har satt skremmende spor på f.eks. Beitostølen og Geilo, i Hemsedal, Rauland og Sirdal, for å nevne noen eksempler fra Sør-Norge.

Hvor lenge skal dette få fortsette? De ansvarlige er først og fremst overivrige lokalpolitikere som øyner store inntekter. Flå kommune har bare 1000 innbyggere og er ansvarlig for store utbyggingsprosjekter, ikke bare den allerede nevnte. At milliardærer som Olav Thon og Ivar Tollefsen utnytter situasjonen, er naturligvis som forventet. Og hvem tillater at Flå og andre bygdekommuner får holde på slik? Det er rikspolitikerne som ikke setter ned foten. De har uten reservasjoner latt bygdekommunene utfolde seg og tillatt en rekke «byer» av luksuriøse fritidsboliger. Og enda verre: Den nåværende regjeringen har gitt kommunene større selvvråderett i slike saker. Det har skjedd ved en henstilling til fylkenes miljøvernavdelinger om

å begrense bruk av innsigelsel mot kommunale reguleringsplaner.

Jeg vil anta at dette sistnevnte grepet er en del av regjeringens planer om flere storkommuner. Men det er særdeles uheldig å gi kommunene større frihet før sammenslåingene er gjennomført. Det fører nettopp til slike naturødeleggelser som Flå er i gang med. Denne lille kommunen har intet fagmiljø av naturforvaltere; den har faktisk ingen med slik utdannelse.

Imens ruller skogs- og anleggsmaskiner inn i stadig nye skog- og fjellområder. Andelen norsk villmarksnatur minker for hver dag som går. Og da har jeg ikke engang nevnt den ødeleggelse av utmarksnaturen som skjer i strandsonen langs kysten, der kommunale dispensasjoner flere steder har ført til storstilt hyttebygging innenfor 100-meters beltet. De ansvarlige vil få en hard dom av fremtidige generasjoner nordmenn.

Det som egentlig foregår, er at noen relativt få norske familier i nålevende generasjoner får eksklusiv råderett over deler av norsk natur som burde komme langt flere til gode – ikke minst når vi tenker på våre etterkommere. Deres dom over den utvikling som her kort er beskrevet, kan og bør bli hard.

EN ORDFØRER PÅ TYNN IS

Flå – et eksempel på naturødeleggende hytteutbygging

Følgende er faktum: Det planlagte utbyggingsområdet representerer det siste større sammenhengende ubebygde område mellom Vassfaret og Hallingdal.

Det aktuelle utbyggingsområdet utgjør flere kilometer urørt natur mellom to eldre hyttegrender. Dette området blir nå rasert med veier og annen infrastruktur for 1800 høystandardhytter, som strekker seg innover mot landskapsvernområdet Vassfaret. Dette kommer i tillegg til minst like store utbyggingsområder iverksatt av samme kommune i nordøstre ende av Norefjell.

Når en liten kommune på ca. 1000 innbyggere fritt kan gjennomføre slike enorme prosjekter, godt støttet av stor privat kapital, er det tid for å heve blikket og tenke overordnet og fremtidsrettet. Forlenger vi den trenden vi her er inne i, vil vi om få tiår stå overfor enorme ødeleggelser av villmarkspreget natur. Og ett sted må vi sette bremsene på. Det er ikke en menneskerettighet å eie en hytte. Og det må være våre sentrale politikeres ansvar å tenke helhetlig og sette strengere ram-

mebetingelser for kommunale utbyggingsprosjekter av den type jeg har omtalt. Som jeg nevnte i min artikkel, er tendensen faktisk gått i motsatt retning, og kommunene har i praksis fått større selvstendighet. En forutsetning for en slik selvstendighet må være naturfaglig innsikt og evne til å planlegge mer fremtidsrettet enn til det som gir kortsiktig inntektsvekst. Antakelig vil situasjonen i så måte bli bedre når vi får store, sammenslåtte kommuner, som kan bygge opp gode fagmiljøer på flere områder og slik tiltrekke seg høyt kompetente personer.

Ansvar for naturødeleggelsen

Det er riktig at sentrale politikere har gitt kommunene stor frihet til å selv å bestemme over hytteutbyggingen. Som ordføreren i Flå bekreftet i avisen Hallingdølen: «Den viktigste årsaka til at det har vore så lite motstand mot gigantutbygginga av hytter ligg i nye og meir liberale signal frå regjeringa». Det politiske spørsmålet – om det bør være rikspolitisk styring med utviklingen – var hovedpoenget i min første artikkel. Flå var bare et eksempel på hvor galt det kan gå når lokale politikere med milliardærer i ryggen øyner store inntekter.

Jeg har ikke bedt om stans i hyttebyggingen. Det er omfanget og terrengvalget i Flå jeg har kritisert. Hvis Flås eksempel skal følges av mange kommuner, vil nettopp enorme naturområder bli urbanisert – til glede for noen få og med store tap for fremtidige generasjoner.

Utbyggingsområdet i Flå er et sammenhengende

og nærmest urørt naturområde. Det blir meningsløst når Akervold (ordfører i Flå i 2018) ramser opp hvor stort utmarksareal Flå har. Da tar han med fjell- og landskapsvernområder, hvor hytter ikke skal bygges. Og bratte skoglier som er like uaktuelle. Turufjell-utbyggingen omfatter nærmere 14 kvadratkilometer, av Asplan Viak – kommunens konsulent – karakterisert som et «svært stort planområde».

Akervold utbroderer de store økonomiske fordelene kommunen vil ha av gigantutbyggingen. Ingen har betvilt det. Men hva med å moderere seg noe og ta mer hensyn til natur og økologi i planene? Man behøver ikke å gape fullt så høyt for å få i seg mat. Akervold skriver også at utbyggingen skal skje over 40-50 år, men samtidig at markedet bestemmer utviklingen, og etterspørselen er meget stor. Jeg er i liten tvil om at det er dette som bestemmer tempoet.

Hovedansvaret for denne mistrøstige utviklingen ligger hos de sentrale myndigheter. Som professor Olav Hjeljord skrev i Aftenposten 2. desember 2018: «Ikke bare vår egen riksrevisjon, men også rapporten Mountain Watch i FNs miljøprogram for 2001 har gitt norske miljøvernmyndigheter kraftig kritikk for meningsløs nedbygging av natur og for å mangle oversikt over hva som skjer i ulike deler av landet».

Da er ballen hos rikspolitikernes. Hvem sparker først?

Artikkelen er satt sammen av utdrag fra 4 forskjellige avisinnlegg av Georg Fr. Rieber-Mohn: Rasering av natur. Hytteutbygging i Norge. En ordfører på tynn is. Ansvar for naturødeleggelsen.

Oversiktsbilde fra mars i år over området ved Vassfaret hvor det nå sprenges og skal bygges hytter. Foto: Thomas Mørch.

Vassfaret vernesak

Sagnomsuste Vassfaret – finnes ikke mer?

Vassfaret er et av Norges mest kjente villmarksområde som ble legendarisk gjennom Mikkjel Fønhus sine bøker. Vassfaret er også den første store vernesaken til Gjermund Andersen, og selve vernesaken regnes som en av de vanskeligste vernesakene i landet vårt. Men hvor varig er vern? Nå trues Vassfaret av en gigantisk hytteutbygging i nærområdet.

Vassfaret ble beskrevet som den siste villmarksdalen på Østlandet. Tidligere i år ble det kjent av Flå kommune hadde gitt tillatelse til bygging av 2000 hytter ved Vassfaret. Allerede i 2014 uttalte ordfører i Flå, Tor Egil Buøen, at Flå skulle bli en hyttekommune og meldte også til nrk.no at planleggingen av hyttefeltene i Flå hadde kostet mellom tre og fem millioner.

Forfatter Mikkjel Fønhus advarte tidlig mot «bilveger, reguleringsdammer og hyttebygging» i naturen som kunne ødelegge Vassfaret på sikt. Villmarkforfatteren brukte sterke ord om slike naturødeleggelser og omtalte det som «den nye svartedauen».

Mikkjel Fønhus – naturverner og æresmedlem i Norges Naturvernforbund

Fønhus omtales gjerne som den vår første kjente naturverner. I referatet fra landsmøtet til Norges Naturvernforbund i 1967 står det følgende: «Forfatteren Mikkjel Fønhus ble æresmedlem av NNV. Med bakgrunn i et forslag fra Oppland Naturvern og etter enstemmig innstilling fra styret, ble forfatteren Mikkjel Fønhus utnevnt til æresmedlem av Norges Naturvernforbund for gjennom sitt mangeårige forfatter-skap å ha bidratt vesentlig til en allmenn forståelse

av naturverntanken.» Æresmedlem av Østlandske Naturvernforening ble han samme år.

Bjørnen viktig for vern av Vassfaret

Den norske bjørnebestanden i Vassfaret ble udødeliggjort gjennom fortellingen om slagbjørnen Rugg, i Mikkjel Fønhus sin bok «Der vildmarken suser» i 1919. Bjørnen ble viktig for å få verningen av Vassfaret og Mikkjel Fønhus var en av de aller første som ivret for å verne bjørnen i Vassfaret.

På 1930-tallet var brunbjørnen nesten borte fra landet vårt, grunnet intens jakt årene før. I Vassfaret holdt en rest av den siste norske bjørnebestanden til. På begynnelsen av 1930-tallet forsøkte Mikkjel Fønhus å få i stand en privat bjørnefredning i Vassfaret, noe som lot seg gjøre i forbindelse med den nye jaktloven som kom i 1932. Flere av skogeierne fredet bjørnen på sine eiendommer i store deler av Vassfaret med omkringliggende skog- og fjellområder. Fredningen av bjørn gjorde at bjørnebestanden tok seg litt opp igjen, men i krigsårene ble det skutt en del bjørn. To binner ble skutt i 1946 og i deler av områdene ved Vassfaret ble det satt opp skuddpremie på bjørn. Dette gjorde at Mikkjel Fønhus sammen med andre igjen

Vassfaret er et skogkledt dalføre i grensetraktene mellom Hallingdal og Valdres, i Nes og Flå kommuner, Buskerud, og Sør-Aurdal kommune, Oppland, og er kjent for sin vakre og urørte natur. Foto: Erland Moen.

satte i gang med forsøk på å verne bjørnen.

I 1930 hadde også Den Norske Turistforening planer om å bygge en turistkoie i Vassfaret. Dette skapte stor debatt, og protestbrev til Turistforeningen med flere. Et samarbeid mellom Turistforeningen og Landsforeningen for naturfredning i Norge sørget for at koia ble passert på et sted som ikke skulle ødelegge for mye for den urørte naturen.

På 50-tallet ble det også gjort forsøk på å få vernet Vassfaret av foreninger og enkeltpersoner. På det første møtet møtte et stort antall grunneiere opp, og her ble det vedtatt å forsøke å verne mest mulig av Vassfaret og Vidalens natur og dyreliv. Det innebar også at her skulle det ikke bygges hytter. De mest nødvendige skogsbilveiene skulle stenges med born for annen trafikk.

Østlandske kretsforening for naturvern var på befaring i Vassfaret i 1953 for å se på en teig med urskog og vill natur i områdene rundt Bringen som man ønsket å verne. I august 1954 ble skogsreservatet i Buvasslia ved Bringen opprettet. I begynnelsen ble leien til grunneier betalt av Vassfarets venner, men dette ble etter hvert overtatt av Kommunaldepartementet, noe som viste at myndighetene forsto og tok ansvaret for å verne dette viktige området.

Norges Naturvernråd kom i 1964 med innstilling om landsplan for natur- og nasjonalparker i Norge. Her vektla man verdien av å opprette en nasjonalpark i Vassfaret, dette vakre dalføret med vill natur som også huset en fast bjørnestamme. Dette viste seg å bli vanskelig å gjennomføre, siden nasjonalparker ikke er på privateid grunn som i Vassfaret, men vanligvis opprettes på Statens grunn.

En ny debatt om Vassfaret oppstod da grunneierne inngikk avtale med Forsvaret om å skyteanlegg i både Vidalen og ved beiteområdet til bjørnen. Dette frembragte sterke reaksjoner fra blant andre Østlandske naturvernforening, og hensynet til bjørnebestanden var noe av det som fremkalte mest bekymring. I 1966 fremla dr. Kåre Elgmork ved Zoologisk laboratorium i Oslo, en grundig verneplan for Vassfaret etter ønske om en faglig vurdering fra daværende forsvarsminister Harlem. Verneplanen skulle ivareta vitenskapelige og naturvernmessige interesser og spesielt bjørnebestanden i området.

Østlandske Naturvernforening sendte i 1970, og i 1971, henvendelser til Kommunaldepartementets Administrasjon for friluftsliv og naturvern, og påpekte at det var svært ønskelig med den lille bjørnebestanden i Buskerud og Oppland ble fredet. I mai 1970 ble bjørnen midlertidig fredet i disse fylkene, og permanent fredet fra 1973.

Året etter, i 1974, sendte Norges Naturvernforbund en henvendelse til Miljødepartementet om å fremme en verneplan kjøpt, siden restene av den uberørte naturen Vassfaret nå var truet av både

skogsdrift og hyttebygging. En ny trussel ble kraftutbygging, men med stort engasjement fra både foreninger og enkeltpersoner ble Vassfaret vernet mot kraftutbygging i 1973.

Samme år anmodet igjen Norges Naturvernforbund og Østlandske Naturvernforening myndighetene om at nå måtte noe skje i saken med vern av Vassfaret siden tekniske inngrep stadig spiste opp mer av områdets urørte natur. I mai 1974 ble det vedtatt midlertidig forbud mot bygging av hytter i Vassfaret og Vidalen med nærliggende fjellområder. På dette tidspunktet fantes det allerede over 1000 hytter i og rundt Vassfaret.

Først helt på slutten av 70-tallet ble det mer fart på saken da vern av Vassfaret ble tatt opp i Stortingets spørretime. Miljøvernminister Rolf Hansen var enig i at området burde vernes, men medgikk at det var komplisert på grunn av grunneierne. Det tok tid å få kommunene med på verneplanene, selv om det ble blant annet ble gitt tillatelse til skogveibygging. I 1981 kom stortingsmeldingen: «Vern av Vassfaret», men med nye innskrenkninger igjen i det opprinnelige verneforslaget. Som om det ikke var ille nok, ble det også tillatt å bygge veier og skogsdrift i indre deler av Vassfaret, noe Naturvernforbundet gjorde klart at dette ikke var tilfredsstillende vern. Først i juni 1985 ble Vassfaret endelig vernet, og dette omfattet fire typer verneområder med regler som i Vern av Vassfaret-stortingsmeldingen.

Gigantisk hytteby

Byggingen av hyttebyen rett ved Vassfaret verneområde gjør at mange, som Mikkjel Fønhus i sin tid, frykter at Vassfaret mister sitt unike preg. Den urørte villmarken som går tapt ligger tett inntil verneområdet i Vassfaret. Fylkesmannen i Buskerud frarådet byggingen av hyttebyen, på grunnlag av nedbyggingen av til dels urørt natur. Til tross for dette vedtok man å bygge ca. 2000 hytter, i et gigantisk hyttefelt tett opp til verneområdet i Vassfaret, noe som vil ha en sterk negativ påvirkning. I henhold til nasjonale føringer om å ivareta sårbare områder, skal man unngå bygging i store sammenhengende naturområder i høyfjellet. Kampen om Vassfaret fortsetter, men under nye trusler. Naturen har en prislapp i mange kommuner, men den prisen er alt for høy når uerstattelige naturverdier går tapt.

Vernehistorien til Vassfaret er både lang, utfordrende og komplisert, med mange detaljer. Denne vernehistorien er meget godt beskrevet i boken «Grønne linjer Natur- og miljøvernets historie i Norge» av Bredo Berntsen. Denne boken fås kjøpt i bokhandler og kan også lånes på biblioteker. Det er takket være denne kunnskapsrike boken av Bredo Berntsen, vi har klart å lage en kort oppsummering av vernehistorien til Vassfaret her i Grevlingen.

MARKAKALENDEREN 2020 – EN GAVE MED VARIG VERDI!

Også i år utgir NOA en kalender med 12 flotte bilder og 12 turforslag fra Marka. Så lenge har vi hatt denne utgivelsen at etterspørselen starter allerede i slutten av september, og i løpet av oktober er den brakt ut til de fleste Markastuene, og salget er godt i gang. Og turforslagene har varig verdi – turene kan du glede deg over, igjen og igjen.

For hver kalender du kjøper får NOA inn kr 150,-
Derfor betyr det mye for oss å få solgt ut hele
opplaget – da får vi godt med frie midler til å
gjøre vårt viktige arbeid!
På sidene her får du smakebiter av bildene og
av turforslagene som er på baksiden av hvert
kalenderbilde. Kalenderen kan du kjøpe på NOAs
kontor i åpningstiden, på Naturvernforbundets
kontor i Mariboes gate og på mange av Markas-
tuene (oppdatert liste på www.noa.no). Du kan
også bestille for levering gjennom posten, men
da kommer porto og ekspedisjonsgebyr i tillegg
– så vi anbefaler å bruke salgsstedene!

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2020 – SE BAKSIDEN

Grunnleggende svakheter i områdeplan for Filipstad

Byrådets områdeplan for Filipstad svikter intensjonene bak Fjordbyen. Planen forbinder ikke fjorden og byen. Den utelukker også en sammenhengende grønn korridor mellom Bygdøy og Tjuvholmen.

Den foreslåtte forlengelse av Operatunnelen på Filipstad vil koste hele 2,8 milliarder kroner. Forlengelsen blir omtalt som et «miljø- og utviklingslokk». Dette smaker av nytale. Hva er for øvrig vitsen med å bruke 2,8 milliarder kroner på en tunnel som skal beskytte befolkningen i området, når befolkningen gjennom ulike beboeraksjoner har vist at dette er noe man ikke ønsker?

Den nye bydelen vil bli delt i to. Ring 1 skal gå gjennom Filipstad i en over 40 meter bred gate. Dette blir en ny Dronning Eufemias gate. Med alle de problemene det innebærer. Den sterkt trafikkerte og brede gata vil bli en betydelig barriere for befolkningen i Oslo og hindre kontakt mellom byen og fjorden. E18 må dessuten, på grunn av sikkerhetskrav, gå i dagen vestover fra Hjortnes. Det betyr at muligheten for å dekke over E-18 med et lokk langs Frognerstranda i praksis vil bli borte for alltid.

Naturvernforbundet i Oslo Vest støtter det alternative forslaget Fjordbyparken. Der E-18 og Ring 1 får lov til å gå som i dag. De første hundre meterne vestover dekkes med et lokk, og terrenget på begge sider fylles opp. Dette vil forhindre at E-18 og Ring 1 blir en barriere. Løsningen åpner også for at Frognerstranda kan

frigjøres. Byrådets plan inkluderer en 40 mål stor park. Den er mindre enn bystyrets krav. Fjordbyparken – den grønne gaven til Oslo – har til sammenligning satt av 100 mål til parkareal. For å realisere Fjordbyen trengs det grønne områder!

I byrådets områdeplan vil Color Lines fergeterminal bli liggende der den er i dag. Man vil i tillegg få en dominerende pir for anløp av cruiseskip og en tilhørende cruiseterminal. Fergeterminalen vil bli beskyttet av høye murer og effektivt hindre en promenade langs fjorden på denne strekningen. Forslaget om en gang- og sykkelbro over fergeterminalen representerer en nødløsning. Vi synes ikke fergeterminalen kan få lov til å dominere den fineste delen av Filipstad og stenge for en grønn korridor langs fjorden. I Fjordbyparkens alternativ er det skissert en sydvestvendt badestrand her. Vi er overbevist om at dette vil bli mer attraktivt enn byrådets forslag om et badeanlegg på tuppen av Filipstad med fergeterminalen som nærmeste nabo.

Byrådets intensjoner er gode. De ønsker å skape en bydel med yrende folkeliv. Men utviklingen går i en retning med et helt annet mangfold i boformer og tilrettelegging for aktiviteter med bilfrie byrom. Den foreslåtte områdeplanen bærer preg av å være utarbeidet for mange år siden og fanger ikke opp denne utviklingen. Med store kvartaler, høye bygninger og nokså få hjørner vil det bli vanskelig å tiltrekke seg kafeer og små butikker og gjenskape det gode bymiljøet i de tilstøtende og etablerte bydelene og gjøre Filipstad enda mer attraktivt. Vårt forslag er at byutviklingskomiteen inviterer bredt til innspill om hvordan Filipstad kan tilby ulike boformer, fellesløsninger og en utforming som legger mye bedre til rette for et yrende byliv.

Byrådets områdeplan gir magre muligheter for at Filipstad kan utvikles til en grønn bydel. Kontrasten til alternativet Fjordbyparken – en grønn gave til Oslo – er slående. Fjordbyparken må utredes!

Illustrasjon: Vegvesenet

Oslo Europeisk Miljøhovedstad 2019

Miljøhovedstadsåret går mot slutten, hva sitter vi nå igjen med?

Hensikten med den Europeiske Miljøhovedstaden er å inspirere andre byer til å igangsette grønne tiltak. For det er i byene de største klima- og miljøutfordringene oppstår. Oslo huser mange innbyggere og det er derfor et stort behov for progressive løsninger – særlig fordi vi også huser det rikeste biologiske mangfoldet i landet.

Oslo vant kandidaturet på bakgrunn av at byen "har et innovativt næringsliv som ønsker det grønne skiftet velkommen, og et bredt spekter av grasrotorganisasjoner som engasjerer befolkningen"; dermed var NOA en selvfølgelig samarbeidspartner!

Arrangementer og grønne prosjekter har det siste året fylt bybildet og NOA har bidratt med vellykkede foredrag og debatter på Litteraturhuset, engasjerende markeringer for vern av grøntområder, tiltak som pollinatorpassasjer i sentrum, flere guidede turer i Oslos rikeste områder for biologisk mangfold, og et særlig spennende prosjekt om restaurering og sammenbinding av verneområder i Marka.

Gjennom hele året har oppslutningen rundt arrangementene våre vært over all forventning og det er utrolig gøy å se så mye engasjement. Vårt inntrykk er at mange sitter igjen med mer kunnskap om både klima og biologisk mangfold, og kanskje viktigst av alt: et ønske om å bidra i snuoperasjonen for en bedre verden. Derfor er det alt annet

enn oppløftende å se den nye regjeringens statsbudsjett; enorme arealer med verdifull natur skal bygges ned til fordel for hytter, hus og veier – en flause i kjølvannet av FN Klimapanelets rapport og Miljøhovedstadsåret.

Det er ikke rom for å hvile nå; vi må ta med årets lærdom til beslutningstakere, og fortsette å skyve frem alternative løsninger og krav om endring for å nå klimamålet og stanse tap av biologisk mangfold.

Fra guidet tur om biomangfold langs Lysakerelven.
Foto: Siri Tollefsen.

FAKTABOKS

EU kåret Oslo til «Europeisk miljøhovedstad 2019» i konkurranse med 13 andre byer, fordi hovedstaden vår har noen av de beste resultatene og løsningene for en mer klima- og miljøvennlig by. Søkerbyene konkurrerte i 12 kategorier, blant annet arbeidet for å redusere klimautslipp, bedre vann- og luftkvalitet, miljønnovasjon, øke tilgang til grøntarealer, sikre biologisk mangfold og tilrettelegge for syklende og gående. Oslo skåret høyest i hele 8 av 12 konkurransekategorier. Naturvernforbundet, Naturvernforbundet Groruddalen og Naturvernforbundet Oslo og Akershus er samarbeidspartnere med Miljøhovedstaden.

Klimafestivalen §112 i 2019

I 2019 arrangerte Klimafestivalen §112 og Oslo Europeisk Miljøhovedstad felles åpningshelg på SALT i Oslo. På åpningsseremonien deltok blant annet Oslos ordfører Marianne Borgen, og Alta-veteran og naturverner Eirik Myrhaug. Over 10.000 mennesker deltok på åpningshelgen, og i løpet av de neste 20 dagene ble det arrangert over 150 store og små arrangementer innenfor festivalen, i nesten 30 kommuner rundt i landet.

«Klimafestivalen §112» er en mobilisering rundt en av grunnlovsparagrafene, paragraf 112. Lovbestemmelsen fra 1992 er et viktig redskap i en langsiktig tenkning, som bygger på beskyttelse av miljøet som en menneskerettighet.

§112 «Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen,

og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etter slekten. Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd. Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.»

10.- 26. januar 2020 arrangeres Klimafestivalen §112 for sjette gang. Dette er en kraftfull og leken mobilisering for å øke klimaengasjementet i alle samfunnslag, og i løpet av 2019 skal vi jobbe kontinuerlig for at den skal bli større, mer engasjerende og mer relevant enn noen gang, heter det fra Klimafestivalen.

SKATTEFRI GAVE TIL MARKAARBEIDET?

Det haster å ta vare på Markas siste naturskoger! Disse perlene for opplevelse og bevaring av arts mangfoldet er sterkt truet av hogst. Det er nå eller aldri innsatsen må gjøres, dersom etterkommerne skal kunne oppleve naturlig skog i Marka.

NOA er Markanaturens fremste forsvarer. Værnearbeidet hadde ikke vært i nærheten av de resultatene som er oppnådd uten NOA. Utallige er de hogstene NOA har klaget på, og ved hjelp av god argumentasjon har greid å stanse eller modifisere. Kommuneskogene har lagt om til miljøvennlig plukk-hogst – heller ikke det uten en forutgående strid om forvaltningen – der NOA sto i første rekke.

Vi kan ikke, og vil ikke, hvile på slike laurbær, men intensivere innsatsen. Vi skal fortsette med kritisk granskning av hogstmeldinger, og prøve å stanse de verste utslagene av industriskogbruk. Vi skal kjempe som løver for Markas siste eventyrskoger og naturmangfoldet i disse, men det er ikke nok! Derfor har vi startet prosjektet «Sammenhengende villmark» der vi er i ferd med å utarbeide forslag til et landskaps-økologisk nettverk i Nordmarka, som kan binde sammen Oslos kommuneskoger med kjerneregionene for biologisk mangfold i Markas midte. Første fase er snart over, men vi har lyst å fortsette, både med forslag til skjøtsel og til å utvide rent geografisk. Til dette trenger vi all den hjelp vi kan få!

Du kan støtte oss ved å gi en skattefri gave. Alle gaver til NOA som mottas før 31. desember gir skattefradrag. I løpet av kalenderåret må gaven være minimum 500 kroner og man kan maksimalt få fradrag

for 40 000 kroner pr person for 2018. Maksimumsgrensen gjelder gaver til alle frivillige organisasjoner som omfattes av ordningen. For å få skattefradrag må du opplyse om navn, adresse og fødselsnummer (11 siffer) slik at vi kan videreformidle gavebeløpet til skattemyndighetene. Innrapportering til myndighetene skjer automatisk hvis vi har korrekte data.

Vi er selvfølgelig også veldig glade for medvirkning i arbeidet. Vi trenger folk i felt og folk ved PC-en. Har du lyst til å bidra, kontakt oss på telefon 22383520 i kontortiden, eller på e-post: noa@noa.no.

SAMMENHENGENDE VILLMARK

Med prosjektet Sammenhengende villmark har kartlegging av potensiale for restaurering av naturskog og arts mangfold i Nordmarka vært hovedfokus for sommerens feltarbeid i NOA. Med god hjelp fra frivillige, og økonomiske midler fra Oslo kommune, har vi undersøkt potensialet for sammenbinding av større biologisk interessante skogområder for å bedre forholdene for rødlistearter i Nordmarka.

Gamle barskoger og rike blandingsskoger har bydd på mange varierte og fine turer, men mange steder er landskapet sterkt preget av hogst og det haster med å få på plass en mer økologisk skånsom forvaltning. Ødeleggelse og fragmentering av passende habitat er en stor trussel mot utrydningstruede arter i skog, og vårt arbeid er et viktig bidrag for bevaring og forvaltning av arts mangfold på et nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. I 2020 går vi videre med utarbeidelse av skjøtselsplaner for områdene vi har plukket ut, og en geografisk utvidelse av prosjektet.

Også i 2020 blir det kurs i skogøkologi og registrering av verdifull skog. Kontaktperson i NOA: Siri Tollefsen (siri@noa.no).

Arbeidet vil bli presentert i sin fulle bredde i en utgave av Grevlingen i 2020.

Dikt

Sigmund Hågvær

HYTTEGALOPP

Det lå et stille landskap som levde for seg selv,
med gammel, skjegget granskog opp mot snaue fjell.
Her gikk tiurspillet heftig etter gammel skikk
og ørnen seilte over med sitt skarpe blikk.

Hit søkte jeg og hentet nye krefter til mitt liv.
Hit søkte mine tanker under hverdags mas og kiv.
Men noen må ha tenkt at slikt et øde land
må utnyttes og utvikles – settes godt i stand!

Nå vil jeg ikke opp dit mer, for alt er endevendt.
Nok et stykke norsk natur er til evigheten sendt.
Hytter, hytter tett i tett, med inn-og utlagt vann og do.
Veier, veier over alt og aldri noe ro.

Bit for bit skal gamle Norge kappes opp.
Skog for skog, og fjell for fjell helt uten stopp.
Fylkesmannen knebles og må holde munn
For denne utviklingen er sunn!

Så takk da villmark for alt som var.
Minnet om deg er sterk og klar.
Men sorgen ligger bakom som en mur:
Et rikt folk ødelegger sin natur.

Vennskap med naturen?

Vennskap er viktig. Mennesker imellom har vi noen korreksjonsmekanismer som gjør at et skadet vennskap kan repareres. De har med følsomhet å gjøre. Har vi gjort urett mot noen, kan vi føle anger og sorg. Det er også ubehagelig dersom vi blir avvist for en periode. Vi blir sterkt motivert for å be om unnskyldning og å gjenopprette det gode forholdet. I bunnen ligger to premisser: Vi anerkjenner et annet menneskes egenverdi, og vår livskvalitet avhenger av et godt forhold til andre. Begrepet medmennesker signaliserer en slik gjensidig respekt og nytte.

Hva så med vårt forhold til naturen? Kan man oppleve et slags vennskap med naturen? Kan vi bruke betegnelsen «med-natur»? Vi tillegger jo ofte naturen en egenverdi, og vi er avhengige av dens økosystemtjenester. Altså både respekt og nytte, akkurat som overfor et medmenneske. Da er det interessant å spørre: Kan våre innebygde korreksjonsmekanismer som reparerer vårt vennskap til medmennesker også reparere vårt vennskap til «med-naturen»? Har vi tilstrekkelig følsomhet til å bry oss når vi skader naturen?

For mange av oss er svaret ja. Vi føler på en sorg over naturødeleggelsene på kloden. Noen oppsøker faktisk psykolog for å håndtere dagens utrivelige meldinger om biotopødeleggelser, artstap,

klimaendringer og en usikker fremtid. Økosorg er allerede et begrep. Kan denne sorgen foredles til engasjement? Ja, det ser vi eksempler på. Noen bruker betegnelsen "fruktbar depresjon"! Særlig om vi oppfatter naturen som en venn, kan de samme korreksjonsmekanismene som trer i kraft overfor medmennesker kobles inn når vår venn naturen lider.

Men det er noen viktige forskjeller her. Skader på mellommenneskelige forhold oppdages raskt og kan ofte repareres fullstendig. Skader på naturen skjer gjerne mer gradvis, oppdages ofte sent og kan være irreversible. Vår årvåkenhet overfor naturen må altså være stor, og økologene må hjelpe oss som "varslere", gjerne i god tid.

Er det da "de følsomme" som skal redde verden? Mennesker som lar miljøproblemene synke inn, men som likevel kommer seg opp av depresjons-grøfta? Økosorgen blir du ikke kvitt, men enda tyngre kan det være å la likegyldigheten flytte inn. Likegyldighet er nok den dypeste grønne å havne i. I lengden er det en utrivelig grønne som tærer på selvrespekten.

Vennskap forplikter, sier et gammelt ord. Nå trengs den kraften som ligger i et vennskap med naturen. Det kjennes meningsfullt å stå opp for noe som vi både respekterer og som gir oss livskvalitet.

Foto: Foto: Pixabay

I SKOGENS DYPE, STILLE RO

BOKOMTALE

Mikkel Bølstad kan det kunststykke å få med seg sine to døtre på 12 og 14 år på frivillig telttur for å se på gamle trær vinterstid, og få dem til å trives. Da har han også noe å fortelle oss som alt er frelst! Han er lektor i zoologi, og omtaler seg selv som amatør (s.73), men er i grunnen ganske imponerende lærer.

Allerede på femte linje på første side, var jeg med – «... en sommernatt ved Spålselva i Nordmarka som guttunge for mange år siden. Pappa og jeg ligger i teltet. Egentlig burde vi sovet begge to, men den lyse natta er full av lyder, og jeg ligger med øynene så vidt åpne og lytter. Et sted der inne i skogen synger måltrosten, og det kommer et lite sus fra elva. Og så, en rar lyd oppe fra kveldshimmelen, nærmest som en svak, summende breking. – Det er mekregauken, sa pappa.»

Bortsett fra noen små lommer, finnes i dag så å si bare norsk urskog i Pasvik, i Gutulia ved Femunden, litt i Trillemarka og litt ved Oppkuven. Med eller uten døtrene, en skogbiolog og andre uteksaminerte folk, blir vi med på tur etter urørt skog og enkelttrær. For eksempel ved Sorvola (1011 moh) ved Engerdal er furutrær på 4-500 år ikke uvanlig. Og på Siljufjellet i Drangedal finner de en edelløvskog, som står på lista over Norges mest verneverdige, deriblant en svært grov, gammel eik. Eika vokser i 500 år, og dør i 500 år. Alle er fascinert av eik, men barlinden blir eldst, på Vestlandet oppimot 2000 år. Skotjernfjell (og Axel Springer-forlagets miljøkrav etter press fra tysk miljøbevegelse) og Snellingsrøysene naturreservat er også nevnt – noe som varmer et NOA-medlem. De unike, boreale regnskogene på Trøndelagskysten ble også vernet etter tilsvarende påtrykk (s.113).

Underveis kommer han inn på at skogvernet halter, og at de som har hovedansvaret for å ta vare på skogen og artene som lever der, er de samme som tjener penger på å hogge den.

Du kan lese boka som en hyggelig stemningsrapport fra gammelskogen, en veiviser til verneverdige trær, om grunnleggende kjemiske prosesser for skog, som jordlære, om funn av huldrestry, om sjeldne kjukers betydning, om ukjente bakterier som kan påvirke medisinsk forskning, om miljøvern osv. Han har en besnærende fortellerstil som knytter all kunnskap til turer og opplevelser. Oppsporing av sjeldne arter før lokalitetene forsvinner (les: uthogd) er også spennende fortalt.

Nå som jeg har omtalt boka raskt for NOA, og fersk fra trykkeren, skal jeg lese den om igjen. Langsomt.

Mikkel Soya Bølstad

Mikkel Soya Bølstad:
I SKOGENS DYPE, STILLE RO.
Jakten på den norske urskogen

237 sider, innb. J. M. Stenersens forlag As,
Oslo 2019

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

Rådyr gikk tvers over Skandinavia.

En råbukk gikk fra Nordmalling ved Bottenviken i Sverige, og endte opp i Fjellset nær Namsenfjorden i Trøndelag, noe som tilsvarer 41 mil i luftlinje. Forskerne er overrasket over hvor langt det merkede dyret gikk. Der ble den skutt i høstjakt. Det er ikke noe nytt at rådyr vandrer og finner nye leveområder. På midten av 1800-tallet var rådyret utryddet i Skandinavia, bortsett fra i de sørligste delene av Sverige. 75 år seinere var rådyr en etablert art i Midt-Norge, 88 mil lenger nord. Det betyr at arten i gjennomsnitt har utvidet utbredelsesområdet sitt nordover med 11,7 kilometer hvert år. – I dag finner vi rådyr helt opp til Nordkapp, sier NINA-forsker John Linnell. Han forteller videre at utfartstrangen er størst hos rådyr som lever i næringsfattige områder, som barskog. De som holder til i mer frodige kulturlandskap (områder som i større eller mindre grad er påvirket av mennesker) er mer stedbundne.

Sakset fra hjortevilt.no, av Jørn J. Fremstad, publisert 29.10.2019

Stubbesitter

ST. PETER, VÅRHERRE OG ASKELADDEN

KreativStrek/Sundhell

Det er et underlig trekløver som vandrer opp igjennom vår folkevisdom – den kristiske, den milde og den undrende. Vi får se om ikke de tre sammen kan bringe kloden i balanse igjen. St. Peter har den fordel at han har omtrent direkte adgang til Vårherre. Han kan på den måten gjøre en mild og lett godtroende Vårherre (ifølge folkevisdommen) oppmerksom på hva som kanskje kunne gjøres annerledes.

St. Peter er jo den som sitter i himmelporten og hele tiden hører alle unnskyldningene og forklaringene på hva som skjer nede på jorden. Han som engang hadde vært fisker i Genesaret sjø, kunne heller ikke huske at han noen gang hadde funnet plast i magen på fisk. Maken til forvaltning av skaperverket!

Vi har beretninger i vår kulturhistorie om da St. Peter overtalte Vårherre til å bli med ned på jorden for å se hva menneskene hadde stelt i stand. På sin vandring kom de til en kone som vasket klær. Det var hele og gode klær, men da Vårherre spurte hva hun sto og vasket, så sa hun: «Å, det er noen filler.» Ja, ja, er det filler, så får det være filler da, tenkte Vårherre – og det ble det. Litt etter kom de til en annen kone som også vasket tøy:

«Jeg vasker klærne til barna mine. Gud bedre, de er slitt, men de skal iallfall bli rene.» Da Vårherre hørte dette, ble det gode og hele klær. Videre på vandringen fikk de høre om så mye stridigheter og uvennskap at Vårherre ville til himmels igjen. Kirken er som kjent utrolig (i alle betydninger av ordet).

Moralen er: Vær nøysom og tilfreds med det du har, så blir du belønnet. Det gyldne evangelium er: Hold av hverandre, vær venner, elsk din neste!

Det var da Askeladden slo seg sammen med de to. Han var eksponenten for sjølbergingsvevnen – innovasjonsevne – i det å tenke annerledes. Mennesket er i seg selv en nærmest utrolig ingeniør-begavelse. Men det må styring til. Det er vi som samfunn som må gi beskjed om hva som skal finnes opp, iallfall hvilke oppfinnelser som skal videreutvikles.

Ja, slike tanker kan man gjøre seg en solblank dag på en stubbe oppe ved Lauvtjern under puddeltispen Leikas milde og årvåkne hundeøyne. Og jeg får takke Asbjørnsen og Moe, Gabriel Scott og Sigmund Kvaløy Setreng som medløpere i tankeflukten.

Vi høres av.

GI ET MEDLEMSKAP I JULEGAVE

Kjenner du noen som er glad i naturen, og som ikke er medlem av Naturvernforbundet? Gi et medlemskap i julegave, – og gjør en venn og naturen glad. En ting mindre å pakke inn med mye papir, mindre plast og en motvekt til forbrukets tidsalder er et medlemskap som julegave. I tillegg bidrar et medlemskap til økt engasjement og bevaring av naturen vår.

Bestill medlemskap via vår nettside: naturvernforbundet.no, eller kontakt oss på e-post for mer informasjon: noa@noa.no

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Thomas Westly, Postboks 252, 1319 Bekkestua, 950 20 722
baerum@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: May Oldervik, 997 41 483, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GORUDDALEN

Kontaktperson: Helen Svensson, 917 64 902, goruddalen@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no og clarkgorko@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Hombles, 926 96 375, k.hombles@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjølberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernnittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415, oslonord@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, 990 04 232, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Colin Murphy, 481 43 588, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Pernille Hansen, 997 74 337, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Sverre Solberg, 959 98 790, skedsmo@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET FOLLO-MOSS

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, 971 74 728 og 916 73 822,
follomoss@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Hans Erik Lerkelund, 988 49 397, lerkelund@gmail.com

NATURVERNSTUDENTENE PÅ UiO

Kontaktperson: Aurora Kobernus, 944 29 340, aurorakobernus@gmail.com

NATURVERNSTUDENTENE PÅ OSLOMET

Kontaktperson: Elise Kjørholt Lie, 951 33 875, elise.k.lie@live.no

NATURVERNSTUDENTENE VED NMBU

Kontaktperson: Marie Kolvik Valøy, 941 95 456, marie.kolvik.valoy@gmail.com

NATURVERNSTUDENTENE PÅ ROMERIKE FHS

Kontaktperson: Erling Stangnes, 458 01 428, erlingstangnes@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

Nær 100 ørner drept på Smøla – nå venter mer vindkraft i fjell og kyst.

Resultatene etter 12 år med etterundersøkelser på Smøla i Møre og Romsdal gir bekymring når regjeringen og Norges Vassdrag- og energidirektorat (NVE) ønsker å til rette for mye mer vindkraft gjennom prosjektet «Nasjonal ramme for vindkraft». På Smøla har fugledøden vært omfattende, samtidig som vi for lite om konsekvensene av vindkraft andre steder. I tillegg til 90 havørner (60 prosent av dem voksne fugler) har det siden undersøkelsene startet i 2006 også blitt drept to kongeørner, både jakt- og vandrefalk, dvergfalk, samt flere tårnfalker på Smøla som en direkte konsekvens av vindkraftverket. Enkelte bekkasin er også godt representert, sammen med rundt 200 lirper.

Sakset fra itromso.no. Av Martin Eggen, naturvernrådgiver Norsk Ornitologisk Forening, publisert 18.april 2019.

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, h-njaa@online.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

Nå kan du bestille Markakalenderen 2020. Ved å kjøpe Markakalenderen får du 12 flotte markabilder og 12 turforslag i eventyrskog. Her kan du oppdage nye områder i Marka og bli oppmerksom på de biologiske mangfoldet markas skjuler. Kalenderen dekker alle Markas områder, du kan oppdage eventyret i nye og gamle områder, finne naturroen, mulighetene og magien. Ønsker du å dele hele marka med familie, venner eller kolleger er dette julegavetips til deg som er tidlig ute. Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid til å ta vare på vårt grønne Oslo, spre naturkunnskap og naturglede.

MARKAKALENDER 2020

150,- /stk.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg.

Rabatt ved kjøp av mer enn én kalender. Priser:

1 eks. kr 150,-

2–4 eks. kr 140,-/stk.

5–10 eks. kr 130,-/stk.

11–20 eks. kr 110,-/stk.

Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

Markakalenderen utgis av NOA. Kalenderen måler 21cm bredde og 29cm høyde.

BESTILL I DAG: Klipp ut kupongen, send bestilling til noa@noa.no eller ring NOA på 22 38 35 20. Kommer du innom Søndre Sandås ved Sognsvann i kontorets åpningstid eller kjøper kalendere på et av utsalgsstedene slipper du porto og gebyr. Se www.noa.no for liste over utsalgssteder.

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs Markakalender 2020. Kalenderen koster **150,-/stk.**, porto og ekspedisjon kommer i tillegg.

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Postnummer og sted

.....
Telefonnummer

DET GIS RABATT VED KJØP AV MER ENN EN KALENDER

150,-/stk. • 2 – 4 eks. 140,-/stk. • 5 – 10 eks. 130,-/stk. • 11 – 20 eks. 110,-/stk.

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

posten

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo